

שמי מרב ירון בר- ניב.

נולדתי בקיבוץ עין השופט ב- 1956 כבת זקונים לסימה ויזהר ירון, אחות לשני אחיי נחום ויעל ונכדה לסבתי פניה פפר. בהיותי בת 11 איבדתי את אחי יעל ב- 1967 במלחמת ששת הימים. היום אני נשואה לשוקי בר ניב, ואמא לאלעד בן ה-17 ולדורון בת ה-15.

במשפחה שלנו סיפרו מעט סיפורים על משפחות המוצא. לא ברור לי למה, שהרי במשפחה שלי אין ניצולי שואה. ידעתי שברקע המשפחתי ובשורשים שלי ניתן למצוא הרבה סיפורים, שיש להם מקום וחלק בתקופה סוערת של תחילתה של דרך, של עיר ושל מדינה. ידעתי על חלקים מתוך הסיפור הרחב, אך עדיין לא התחברה לי התמונה השלמה. מצאתי שכל שאני שומעת עוד וככל שאני מתחברת, הרעב שלי לידע גדל וגדל. כשהוריי נפטרו הייתי צעירה מכדי לנצל את הרגעים שהיו לי איתם על מנת לשמוע מפייהם עוד סיפורים.

כשאלעד בני הגיע לגיל 13, הוא בחר לעלות לתורה, ואילו אני הופתעתי מאוד ותגובתי הראשונה היתה שסבא וסבתא היו עושים "סלטה" בקבר, כי אצלנו בקיבוץ השומר הצעיר התפתחה עם השנים מסורת חלופית למסורת הדתית שהדגישה ערכים ישראליים של אהבת האדם, הארץ והמקום שבו נולדנו וגדלנו, אהבת השפה, הטבע, והדגש היה על בגרות ואחריות.

שיתפנו פעולה עם רצונו של אלעד וכיבדנו את בקשתו. היום, בראייה לאחור, אני מניחה שהייתי פתוחה יותר לטכס יהודי ברוח חילונית אלטרנטיבית. הרגשתי רצון לחבר את האירוע לשורשים המשפחתיים שלנו כי אלעד ודורון לא הכירו את סביהם, לא את הוריי ולא את הוריו של שוקי בעלי. כפי שכבר סיפרתי נזקקתי גם אני לא פחות למלא לעצמי את הפסיפס של הסיפור המשפחתי.

במסע השורשים ביקרנו בתחנות בחייהם של הסבים בארץ ישראל. לכל צד במשפחתנו הקדשנו סוף שבוע. הצטרפו אלינו בני משפחה נוספים, אשר גילו עניין והוסיפו והרחיבו את הידע שלנו באמצעות הסיפורים שהביאו מנוף ילדותם. כל הסיפורים הצטרפו למארג של הסיפור המשפחתי שלי.

לפני 4 שנים, ביום קיץ חם של אוגוסט, התאספנו ברכב גדול ונסענו בעקבות הדורות הקודמים.

אתחיל במשפחתו של אבא שלי יזהר ירון, שנולד בצרפת ב-1910 כשהוריו נחום ופניה פפר למדו שם. (הם חזרו לארץ כשהיה בן כמה שבועות). אבא נחשב לצבר, והיה מהילדים הראשונים של תל אביב. אבא שלי היה איש של מוזיקה וצלילים.

אני זוכרת שנהגתי ללכת איתו בשבילים של עין השופט ופתאום הוא היה מתחיל לשיר כל מיני יצירות כמו זמר באופרה. אני התביישתי, לא ידעתי איפה לקבור את עצמי, שמא יעבור מישהו וישמע? הרגשתי שאם יהיה זה אחד הילדים, אני פשוט ארצה למות מבושה. לאבא היה חדר עבודה בעמדה ששימשה פעם לשמירה. היה לו שם פסנתר והמון חוברות תווים. הוא היה מפוזר מאוד, וחדר העבודה שלו היה עמוס בערמות של חוברות ודפים. אני זוכרת את הריח שנדף מהדפים האלו ומהחומרים שבאמצעותם העתיק את התווים ב"העתקות שמש".

לפעמים הוא ניסה גם לעשות יין בבקבוקים ענקיים שעמדו בחדר העבודה שלו. החדר כולו הדיף ריח חמצמצץ כזה. לאבא היו אצבעות קצרות ושמנמנות הוא היה מנגן בפסנתר שלו, כותב מוזיקה, שר, מנגן, עוצר וכותב, ושוב שר ומנגן ומוחק וכך הלאה.... אהבתי לבוא אליו לחדר העבודה, לנגן בפסנתר שלו, להקשיב לנגינתו ולהריח את הריח החמוץ הזה.

אבא היה איש דעתן עם קול רך ונעים, וכשאחיי - נחום ויעל היו בצבא הוא הכין להם עוגות ושלח אותן בחבילות ליחידות שלהם. אח"כ המשיך ואפה להנאת כל בני המשפחה. זכור לי מה קרה כששכח כף בעוגה שנועדה למפגש הכרות עם הוריה של גיסתי רינה שהגיעו מצרפת. לא הייתה להם שפה משותפת, והכף שנשלפה מתוך העוגה שברה את הקרח וקירבה את הלבבות.

מסע בעקבות המשפחה

את היום הראשון למסענו התחלנו בתל אביב הקטנה, שהסבים של אבי היו ממקימה. תחנתנו הראשונה הייתה רחוב רוטשילד, שם נמצאת האנדרטה למקימי העיר.

אהרון ורבקה איתן, סבו וסבתו של אבא והוריה של סבתא פניה, נמנו עם 66 המשפחות שייסדו את השכונה החדשה "אחוזת בית". הם השתתפו בהגירת הצדפים הידועה על חוף ימה של תל אביב (בחול המועד פסח תרס"ט) ובה הגרילו את המגרש ברוב יהודה הלוי 19. משם המשכנו את מסענו לביתם של אהרון ורבקה איתן. נכנסנו לחצר האחורית של הבית, ראינו את המרפסת שעליה הם נהגו להחמיץ מלפפונים. אבא תמיד סיפר שהוא נולד בין צנצנות החמוצים של סבתא... שם שמענו שאהרון ורבקה עלו ארצה ב 1906. סבא של אבא, אהרון איתן, ייסד את בית הדפוס הראשון ביפו. עקב הלשנה של מתחרה נוצרי נסגר בית הדפוס מאוחר יותר ע"י הממשלה התורכית. לאחר מכן הקים סבא אהרון איתן את החנות הראשונה לצורכי כתיבה בתל אביב. אהרון השתתף בייסוד בית חרושת לאמנות עץ מצפון ליפו שנקרא "בית אמנות". הוא היה גם ממייסדי בית הכנסת הגדול בתל אביב. אהרון תמך בילדים נזקקים שהתקשו לשלם את שכר הלימוד. עם פרוץ המלחמה שימש מחסן הנייר של אהרון כמלאי נייר יחידי בארץ ועזר לפרנסת המשפחה. אהרון נפטר ב-1930 ונקבר בבית הקברות ברחוב טרומפלדור. לאחרונה נקרא על שמו רחוב באזור צהלה. המשכנו לנווה צדק, למרכז סוזן דלל, שם ניצב המבנה שימש את בית הספר לבנות.

אליעזר פפר, סבו של אבא ואביו של סבא נחום, לימד בבית הספר לבנות שבנווה צדק. שם שמענו על אליעזר ושרה פפר, סבו וסבתו של אבא שלי, שעלו לארץ מהעיר חרסון שברוסיה ב 1904, לאחר שהוזמנו ע"י "חובבי ציון" שחיפשו מורים שילמדו בעברית. אליעזר השתתף בהכנת ספר הלימוד הראשון, הוא היה פעיל באגודת המורים, היה חובב תיאטרון ותרגם כמה מחזות לעברית לבקשת אגודת "חובבי האמנות הדרמטית" וגם לקח חלק בכמה הצגות. פעולותיו אלו מוזכרות בספרו של נחום גוטמן "עיר קטנה ואנשים בה מעט". בזמן גירוש היהודים מתל אביב עברה המשפחה לסג'רה שבגליל ואחר כך לצפת. לאחר חזרתם הם נתקלו בקשיי פרנסה ובידי אליעזר הופקדו עסקי ציבור וכספים לתמיכה בנזקקים. הוא הסתבך בכספים, דבר שהביאו לשלוח יד בנפשו ב- 1926. הוא נקבר בבית הקברות הישן ברחוב טרומפלדור. סבתא שרה האריכה ימים ונפטרה בשנת 1958 בשיבה טובה בגיל 98.

כדי לכבד את זכרם הגענו לבית הקברות ברחוב טרומפלדור. מצאנו שאליעזר נקבר ליד הגדר, ואהרון ורבקה קבורים בין מקימי העיר.

נחום ופניה פפר, הוריו של אבא, עברו לגור בירושלים לרגל עבודתו של סבא נחום, וגם אנחנו שמנו פעמינו בעקבותיהם לירושלים. בדרכנו שמענו סיפורים על נחום ופניה. זכיתי להכיר את סבתא פניה, ואני זוכרת אישה יפה בעלת שיער לבן בגוון תכלכל. היא הייתה כבדת גוף ותנועה. היו לה בעיות בברכיים שהקשו עליה את הניידות. אהבתי לחבק אותה, להרגיש את רכותה ולהריח את ריחה המיוחד. אהבתי את ביקוריה אצלנו בעין השופט. אני מתגעגעת לסלט החצילים השרופים שלה שטעמו המיוחד מצוי עדיין בפי. סבא נחום פפר נולד בעיר חרסון שברוסיה. הוא נרדף ע"י ממשלת רוסיה בגלל שייכותו למפלגה הסוציאליסטית ואף ישב בכלא. הוא עלה לארץ כשנתיים לאחר משפחתו. כשאביו אליעזר הלך לפגוש אותו בנמל יפו, ראה את נחום יורד מהאנייה יחף, מגודל שיער, מלוכלך, ובגדיו קרועים. אליעזר לא העז להביאו כך הביתה. הוא הכריח אותו להתרחץ ולהסתפר וקנה לו בגדים חדשים. כבר באותו ערב יצא נחום לבית הקפה של בוסטרוס, שהיה מקום מפגש של הצעירים. נערה יפה כבת 18 משכה את תשומת ליבו, ומכיוון שלא היה לו כסף וגם לא שום תירוץ לפתוח איתה בשיחה, הוא ניגש אליה וחטף ממנה את הגלידה שלה. (מיותר לציין שהצעירה הייתה פניה איתן, סבתי.) כך, לפי סיפורן של דודותי, אחיותיו של אבא, "נעשה רומן".

פניה פפר

נחום פפר

הם התחתנו ב-1908 ונסעו לצרפת ללימודים מפני שבארץ עוד לא הייתה אוניברסיטה. נחום למד בננסי ובטולוז הנדסה ופניה למדה שפות והוראת צרפתית. אבא נולד ב-1910 כמה שבועות לפני חזרתם לארץ. סבא נחום עבד כמהנדס מודד ושמאי קרקעות. כשפרצה מלחמת העולם הראשונה נחום "התעתמן" והתגייס לצבא התורכי כמהנדס. בתום המלחמה השתחרר מהצבא והתחיל לעבוד בהכשרת הישוב עם דר' טון, דר' רופין ויהושע חנקין. הוא מדד את קרקעות הגולן, אום רשרש (הריהי אילת), עמק יזרעאל (נהלל ועין חרוד), הרצליה, עמק חפר, רעננה וגוש עציון. לרגל עבודתו עבר נחום עם משפחתו לירושלים. בתחילה גרה המשפחה בשכונת הבוכרים שנמצאת באזור דתי ליד מאה שערים. גם אנחנו במסענו בעקבות המשפחה היינו שם. באזור זה נפגש אבא עם "הישוב הישן" שהיה שונה באופן מהותי מהמוכר לו בתל אביב. הוא למד בבית ספר לבנים אך לא התחבר לשינוי שחל בחייו, לכן קם וברח לתל אביב לביתם של סבא אהרון ורבקה איתן והמשיך בלימודיו בגימנסיה הרצליה. אנחנו המשכנו במסענו לבית ספר "למל" שבשכונת הבוכרים שבו למדה רות, אחותו של אבי. הסתובבנו ברחובות השכונה ואני הפלגתי בדמיוני וניסיתי לתאר לעצמי את אבי שם כילד, בסביבה כל כך שונה ואחרת.

באותו הזמן, תחילת שנות ה-20 של המאה הקודמת, נוסדה שכונה חדשה בירושלים, שכונת בית הכרם. סבא וסבתא שלי בונים בה את ביתם ונמנים עם מייסדיה. רק אז חוזר אבא לירושלים וממשיך את לימודיו בגימנסיה רחביה. הוא בוגר מחזור ז' של הגימנסיה. גם אנחנו נוסעים בעקבות המשפחה לשכונת "בית הכרם" לראות את בית המשפחה ברחוב החלוץ 28 פינת מעלות קב"ק. הסתובבנו ברחובותיה של השכונה, התרגשנו למצוא את הבית ולזהות שמשפחת הצייר זאב רבן, שהייתה שכנה שלהם, עדיין גרה באותו הבית. הרגשנו התרוממות רוח בידיעה שעדיין נשאר משהו מהתקופה ההיא, ואנחנו חלק מזה! לאחר הגימנסיה המשיך אבא ללמוד מתמטיקה באוניברסיטה העברית בהר הצופים. כשאזל הכסף בהכשרת היישוב ולא ניתן היה עוד לגאול אדמות, סבא נחום נשאר מחוסר עבודה. הוא עבר עם המשפחה לחיפה כדי לעבוד בחברת הנפט האנגלית-עיראקית IPC. בתחילת דרכו התקבל סבא לעבודה כמשרטט פשוט כי לא ידע אנגלית. למזלו התברך בכישרון לשפות ולאחר לימוד אינטנסיבי בתקופה קצרה של 3 חודשים הוא דיבר אנגלית רהוטה. מעמדו בחברה התחזק, וכאשר הממונה עליו, מק פרסון יצא לפנסיה, המליץ על מינויו כמחליפו. כחלק מעבודתו נסע סבא הרבה לעיראק. בסוף דצמבר 1936 החליט סבא להקדים את חזרתו לארץ כדי לקחת חלק בקונצרט הבכורה של התזמורת הפילהרמונית בניצוחו של טוסקניני.

בטיסה חזרה לארץ לא היה מקום ומישהי ויתרה לו על מקומה. מזג האוויר היה סוער והמטוס התרסק ליד עפולה. סבא נפצע קשה ונפטר בדרכו לבית החולים. הוא היה בן 49 במוותו ונקבר בנהלל, לבקשת רבים מידידיו בעמק. סבא פעל רבות למען עבודה עברית. היו לו חברים רבים והוא עסק בפעילות של גמילות חסדים.

כפיצויים על מותו קיבלה סבתא פניה מחברת IPC בית דירות שהשכירה לקיומה. לאחר כשנתיים חזרה לתל אביב למשפחתה - משפחת איתן. היא נפטרה בפסח 1967, כשלושים שנה לאחר מות בעלה נחום, וכחודשיים לפני מלחמת ששת הימים בה נפל אחי יעל. **את היום השני** למסענו התחלנו בחיפה, ושם בעזרת ניווט טלפוני מדויק של עכסה, אחותו של אבא, הגענו לרחוב בן שמן עד לבית שבו התגוררה המשפחה, וגם לבית שאותו השכירה סבתא לאחר מותו של סבא נחום לקיומה. שכונה זו נמצאת באזור הטכניון הישן. אבא למד שם את לימודי ההנדסה האזרחית.

במהלך שנותיי בעין השופט נסענו פעמים רבות לחיפה, העיר הגדולה הקרובה. הסתובבתי הרבה ברחובות הסמוכים, אבל לא ידעתי כלל שבית המשפחה נמצא קרוב כל כך... מחיפה ממשיך מסענו לסג'רה. ביקרנו שם בחוות השומר שבה התגוררה משפחת פפר ב-1917, לאחר הגירוש הגדול של תושבי תל אביב היהודים. הם התגוררו שם עד שגנרל אלנבי נכנס לארץ ואיפשר את חזרתם הביתה.

תחנתנו הבאה הייתה בית הקברות בנהלל שבו קבור סבא נחום. בית הקברות בנהלל נמצא בגבעת שימרון, גבעה שמשקיפה על העמק. המראה המתגלה מקברו של סבא מקפל בתוכו את אהבתם של סבא נחום ואבא שלי לעמק וליושביו שהיו לידידיהם.

לאחר שסבא נהרג, אבא ירש את חלקו במשרד, ובמסגרת זו הגיע לאדמות ג'וערה למדוד את הקרקעות. אבא ביקר בעין השופט הנמצאת בקרבת מקום, וקשר קשרי ידידות עם חברי הקיבוץ שאף הזמינו אותו להצטרף אליהם.

באותה התקופה התעוררה אצל אבא סלידה מכך שעליו להזר על פתחיהם של נותני

העבודות למשרדו, וזה יצר אצלו תחושת מיאוס שהביאה אותו להחלטה למכור את חלקו במשרד ולהצטרף לקבוצת עין השופט. המשכנו לג'וערה, המקום שבו התמקמו חברי הקבוצה לפני עלייתם לאדמות עין השופט. נכנסנו למרכז של הבסיס ושם ברחבה המרכזית וסביבתה הקרובה סיפרנו זיכרונות מסיפורי ילדותנו הקשורים למקום ולסיפורים עליו. מול ג'וערה נמצאת גבעת בית הקברות של קבוצת עין השופט. במעלה גבעה זו טמונים יקירי אחד ליד השני - יעל אחי והוריי סימה ויזהר. לא יכולנו שלא לעלות לקברם כחלק מהסיפור המשפחתי, כמו לשתפם בכל המסע הקשור לסיפור חייהם ומותם. משם הגענו לעין השופט הסמוכה, מקום שכל פינותיו, שביליו ובתיו מקפלים זיכרונות רבים של חיים הקשורים לבית שבו נולדתי וגדלתי, לבית המופנם שבתוכי. כשאבא הגיע לעין השופט הוא הכיר את סימה קרמנצ'וגסקי, אמא שלי, וזמן מה לאחר מכן הם התחתנו.

בשנותיו הראשונות בקיבוץ עבד אבא כרועה צאן. אחר כך החל לעבוד בעליית הנוער. הוא לימד וחינך חברות נוער שהתחנכו בקיבוץ. אבא לימד מתמטיקה, פיזיקה, כימיה וביולוגיה. הוא עסק בחינוך ובהוראה 16 שנים. לצד עבודתו זו עסק אבא, כל השנים במקביל, גם במוזיקה. בתחילה לצרכים פנימיים של הקיבוץ - הוא הלחין שירים ומוזיקה לחגי הקיבוץ. לאחר מכן שיתף פעולה עם הרקדנית ויוצרת הריקודים ירדנה כהן, שהפכה לידידת המשפחה. הוא כתב מוזיקה למופעי מחול ומקהלה, ובהדרגה החל ליצור יצירות גדולות ומורכבות כמו האופרה לילדים "אגדת ירחי השנה", מוזיקה למחזות בעיקר מחזות לילדים ומוזיקה קאמרית. אבא אהב מאוד את המוזיקה הערבית והושפע מאלמנטים שלה ביצירתו. ב-1965 הוציא ספר משיריו "רינות" הכולל משיריו המוכרים - אגלי טל, אם בארזים, שיר היין והגת. כמו כן הוציא והשתתף בהוצאת ספרים וחברות נוספים.

אימא שלי, סימה ירון, זכורה לי כאשה זקופה שגופה רזה אך בטנה בולטת. ההליכה הייתה לה קשה ונשימתה הייתה כבדה, בשל מחלת לב שהחמירה לאחר נפילתו של אחי יעל. היא נאלצה ללמוד לנסוע בקלנוע הראשון בקיבוץ, שקראה לו "קאקאמייקה". היה לה מבט כחול, עמוק, מבין ומלטף, ולעיתים אף שובבי.

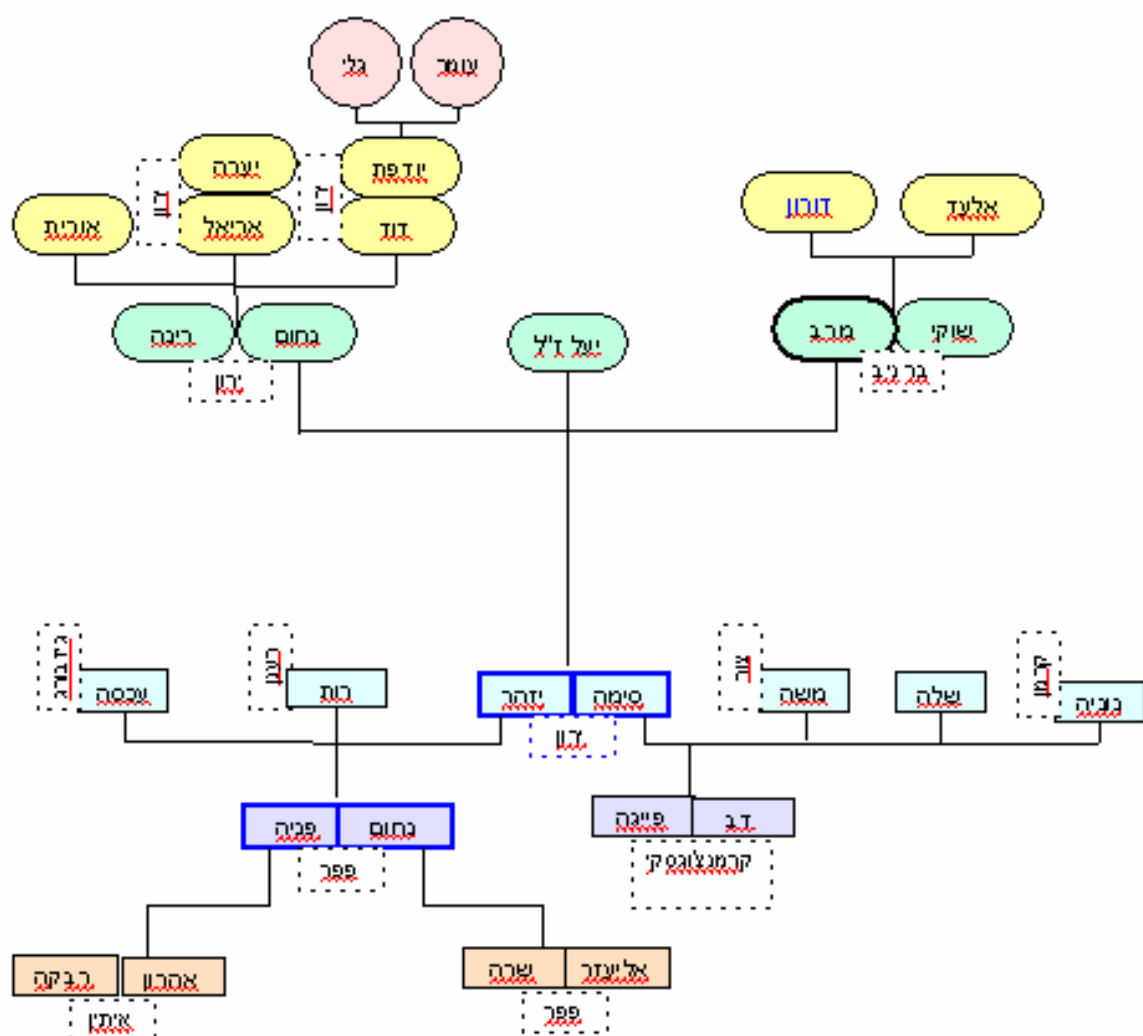
אמא נולדה ב-1913 להוריה דב ופייגה קרמנצ'וגסקי בעיר קטנה חשצ'בטו שבגבול פולין ואוקראינה. היא הייתה האחות הצעירה במשפחה בת 4 ילדים. אביה של אמא, דב, אירגן את חוקי הציונות במחתרת בזמן הצאר ברוסיה ובביתם התקיימו אסיפות ציוניות שנועדו לאיסוף כספים לקרן היסוד ולקרן קיימת.

אביו של סבא דב היה ראש הקהילה בחשצ'בטה ונציגה בפני השלטון. המשפחה התפרנסה ממפעל לשמן ולסבון. בעקבות המהפכה ב-1917 ברחה המשפחה לעיר הולדתה של סבתא פייגה קרמניץ ושם התפרנסה המשפחה מעצי פרי ומתחנת קמח.

אמא ואחיה היו חברי תנועת השומר הצעיר, ועברו הכשרה חקלאית לקראת חיי הקיבוץ. אמא עלתה לארץ ב-1936 והגיעה לקיבוץ "אמריקה בניר" שהיה הגרעין הראשוני שהקים את קיבוץ עין השופט. אמא עבדה בחינוך ושימשה בתפקידים מרכזיים בתחום זה. לאחר מכן עברה לעבוד בהנהלת חשבונות.

היא הייתה אישה אהובה בקיבוץ. אנשים רבים נהגו להתייעץ עמה ולפתוח בפניה את מצוקותיהם.

עץ המשפחה

הסיפור המשפחתי שלנו קשור לחג שבועות בכבלים של שמחה וצער, שהרי הוא אחד החגים החקלאיים שנחוגו מאז ומתמיד בעין השופט. לחג זה שימשו שיריו של אבא מקור השראה לריקודים ולתוכן החג.

בערב החג, בשנת 1947, נולד אחי יעל, שהיה בנם השני של הורי, ואח לנחום. בדיוק בתאריך זה של ערב שבועות, עשרים שנה לאחר מכן, ביום הולדתו העשרים של יעל, קיבלנו את ההודעה כי יעל נפל בקרב על תל פאח'ר שברמת הגולן במלחמת ששת הימים. רגע שבו השתנו חיינו – לא למנחה זו התפללנו וייחלנו!

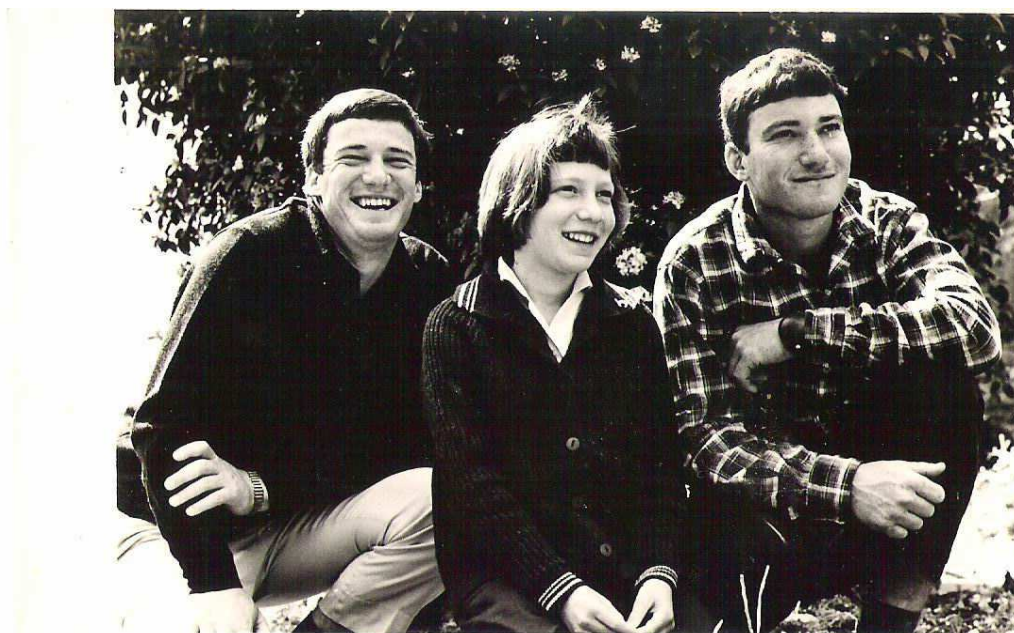

להוריי נולדו שני בנים ובת:

נחום 1944

יעל 1947

ואני, מרב 1956

אני נולדתי ב- 10.2.1956, כבת זקונים להורים מבוגרים שהיו בני 43 ו- 45, בהפרש שנים גדול משני אחיי. גדלתי והתחנכתי בקיבוץ עין השופט. אני נשואה לשוקי בר ניב ויש לנו בן אלעד (1990) ובת דורון (1992). אנחנו חברי גבעת חיים איחוד.

לא כמו שני אחיי הגדולים, אשר בחרו להמשיך בדרכו המוזיקאלית של אבא בנגינה ובשירת מקהלה, בחרתי אני בריקוד ובתנועה. כנערה רקדתי אצל ירדנה כהן, דבר שהביא אותי לבחור במקצועי - טיפול בתנועה. למדתי חינוך מיוחד בסמינר הקיבוצים בתל אביב ולאחר כמה שנים למדתי טיפול בתנועה באוניברסיטת חיפה. אני עובדת בפנימיית טוקאייר עם ילדים (בנים) שהוצאו מהבית בשל קשיים/כשלים בתפקוד ההורים, בביה"ח פסיכאטרי "שער מנשה" עם חולי נפש מבוגרים במחלקה סגורה, ובמרכז קהילתי להתפתחות הילד. כן אני עוסקת בטיפולים פרטיים במרכז טיפולי, לטיפולים באמנות. למדתי בביה"ס לפסיכותרפיה ובקורסים שונים ספציפיים והתמחיתי בגישות טיפוליות המעמיקות את ההבנה הטיפולית שלי.

נכתב בשנת 2008

אחי הבכור נחום נולד ב 6.8.1944 . הוא נקרא על שמו של סבא נחום. נחום נשוי לרינה והם חיים בעין השופט. יש להם 3 ילדים ו-2 נכדים. דוד נשוי ליודפת והם הורים לעומר וגלי, אריאל התחתן לאחרונה עם יערה, והבת הצעירה אורית.

נחום עבד במשך שנים רבות בחקלאות – בפרדס ובאבוקדו ולמד במדרשת רופין. בשנת 1995 הקים נחום מחלבה, ועיקר עיסוקו היום בייצור גבינות - גֶבֶן. הוא אוהב את עבודתו ומתמלא סיפוק ועניין מתהליך ייצור הגבינות. נחום ספג מאבא את אהבת המוזיקה, ולאורך כל השנים הוא עוסק ומתעניין במוזיקה. כנער ניגן בקלרינט, והיה פותר את החידון המוזיקלי ביחד עם אבא, ושמו הוזכר מדי שבוע ברדיו ברשימת פותרי החידון. שנים רבות הוא שר במקהלות שונות. בשנים האחרונות הוא שר במקהלת המועצה האזורית מגידו . נחום ואני שונים מאוד זה מזה, ולמרות זאת האבדנים שחווינו הביאו אותנו להיאחז זה בזה ולקשור את משפחותינו בקשרים מיוחדים של אהבה. בשבילי ילדיו של נחום הם כמו אחים קטנים שלי - האחים שלא היו לי ... כשעמדתי ללדת את אלעד בני, שאלו אותי ילדיו של נחום מה הוא יהיה להם אחיין? או בן דוד?

אחי יעל נולד ב 25.5.1947 בערב חג השבועות. יעל היה נער רגיש, פעיל חברתית, הדריך בתנועת "השומר הצעיר" ואהב מאוד את ההדרכה. הוא ראה בה הזדמנות לעשייה חינוכית אנושית כדרך להבנת ערכים בין אדם לזולתו ושמירה על עקרונות של יושר פנימי. יעל ידע להיות רציני ושקע כל כולו במטרותיו החשובות שהיו לימודים, נגינה, הדרכה ופעילות חברתית. לצד הרצינות וההשקעה הוא היה מלא שמחת חיים, ריכז סביבו את חבריו כשניגן בגיטרה באווירה של שמחה.

יעל ניגן בקרן יער, והשקיע שעות רבות בנגינה (כ-4 שעות כל יום). חבריו צחקו ואמרו שיעשו לו "מגבית של שעות" כדי לנדב לו עוד כמה שעות ביום.

יעל עבד בפרדס יחד עם נחום אחינו לפני גיוסו לצבא. הוא השתדל למצוא בכל דבר את החיוב ולהתייחס לכול מנקודת מוצא זו. יעל לא אהב את המסגרת הצבאית, אך הבין את הכורח שבכך והחליט ללכת לטוב ביותר - לסיירת גולני. הוא הספיק לשרת בצבא רק חצי שנה. הוא נפל בקרב על תל פאח'ר שברמת הגולן ב- 9.6.67 במלחמת "ששת הימים".

יעל היה האח המיוחד שלנו: לנחום היה קרוב בגיל, והיו להם תחומי עניין נושקים. ולי הוא היה האח הגדול הנערץ שנדבקתי אליו בכל אשר עשה, אולי כי חשתי שלא אהיה אתו יותר מדי".

לאחר מותו התוודענו לעולם שלם של חיי הנפש והחברה של יעל דרך יומנו ודרך מכתבים לחבריו הקרובים.

בבוקרו של ה-9.6.67 ישב יעל עם חבריו לאכול את ארוחת הבוקר שהוכנה ממנות הקרב. כשלפתע יד הגורל כיוונה אותו למצוא על האדמה דמות מוכספת של שלד. הוא הרים אותה ואמר שזה יהיה הקמע שלו. הוא תלה אותו על צווארו וכך יצא אל הקרב.... היה זה קמע המוות !!!!

על נפילתו של יעל הודיעו לנו 5 ימים לאחר שנפל. היה זה ערב חג השבועות – יום הולדתו העשרים. את הרגע שבו הודיעו לי שאחי נפל במלחמה, אני זוכרת לפרטי פרטים והוא חרות לעד בזיכרוני.

הימים היו ימים חמים של אמצע יוני, ימים שלאחר מלחמה. היה זה ערב חג השבועות. לאחר ארוחת הצהריים בבית הילדים התקלחתי, וכשעמדתי מול הראי והסתרקתי, שמעתי את מלמול שיחתן של המחנכת והמטפלת שלי בחוץ עם אישה בעלת סמכות חינוכית בקיבוץ.

הייתה לי תחושת בטן לא מוסברת שהן מדברות עליי. כשסיימתי להתארגן לאחר המקלחת, התכוננתי להחזיר לבית הוריי שמיכה שבימי המלחמה הייתה במקלט למקרה שנדר למקלטים בלילה. הן עקבו אחריי ושמרו על כל צעד שעשיתי ולא נתנו לי ללכת בטיעון שזוהי שעה חמה, ולא רצוי להסתובב בחוץ. לאחר זמן עזבה כבר האישה את המקום, והן קראו לי לשיחה (בתוכי שאלתי את עצמי למה דווקא אני?). התיישבנו על הדשא מול בית הילדים מתחת לעץ. אחת מהן פתחה ואמרה שבאו מהצבא והודיעו שהאח שלי נפל במלחמה ברמת הגולן בקרב על תל פאח'ר. בטני התהפכה, לא ידעתי מי מהם? לקח לי שניות ארוכות שנראו כמו נצח להצליח ולשאול מי? והיא ענתה בבכי שזהו יעל.

מאותו הרגע השתנו חיי. הייתי רק בת 11. הפכנו להיות משפחה שהחיים בה טובים סביב הכאב והגעגוע ליעל.

בלילות הייתי חולמת שהוא חוזר וכולם נערכים לקראתו ושמחים מאוד עם שובו, אך ההתעוררות מהחלומות הייתה כה מרה וכאובה.

מותו של יעל פצע אותנו, והזמן אינו מרפא, העצב אינו חדל, והוא מתפרץ עוד ועוד. הוריי ניסו להמשיך הלאה באומרים: "יש לנו בת צעירה וחייבים לאפשר לה להמשיך ולגדול כמו פרח כלפי מעלה." אמרו - אך לא היו להם הכוחות לכך.

אבא הפסיק את כתיבתו המוזיקלית. אמא הייתה נתונה בתוך כאבה. ניסתה להמשיך מנקודת מבטו של יעל: איך הוא היה רוצה שננהג, נכאב, ונזכור. אולי, לפי הבנתה של אמא, ממה שנחשף בפנינו לאחר מותו (יומניו ומכתביו).

ליד כאבם של הוריי צמצמתי אני את כאבי, למדתי את המידה שאפשרה לי לשרוד. אבל למעשה חשבתי שאני חווה את הכאב במלואו. כלל לא הרגשתי עד כמה שמרתי על עצמי שלא לכאוב יותר מדי, לא לטבוע בים העצב והכאב. ארזתי את עצמי בחליפת סתרים בלתי נראית שעזרה לי לבודד את הכאב, לא להיות במגע מאיים וישיר איתו. למדתי לדלג מעל, לעקוף מסביב ולחשוב שאני אולי נוגעת ברגשותי מפני שאנחנו משפחה פתוחה שנוהגת לשוחח בפתיחות. אך הפתיחות הייתה רק למראית עין. כאבם של הוריי היה נראה ומדובר, שלי - הרבה פחות. שנים רבות לאחר מכן הבנתי שנקברתי שם חיה - אל מול המיתוס של האח המת המיוחד והאהוב שלי!

בראותה של אמא התרופפה לאחר נפילתו של אחי יעל, בעיות לב שהיו רדומות התפרצו. והיא התקשתה ללכת ונשימתה הייתה כבדה. אמא נפטרה משברון לב, כאשר התכוננה ליום הולדתו של אריאל נכדה ב 11.12.81.

לאחר נפילתו של יעל פסקה עבודתו היצירתית במוזיקה של אבא. הוא המשיך לעסוק במוזיקה בתפקידי ניהול והוראת מבוגרים, היה מבקר מוזיקלי ב"על המשמר" וב"חותם" ולמד מוזיקולוגיה באוניברסיטת תל אביב. היה חבר באקו"ם ובאיגוד מלחיני הקיבוץ.

בשנותיו האחרונות נחלשה ראייתו, והוא נזקק למשקפים בעלי עדשות טלסקופיות עבות במיוחד. בגיל 74 עבר התקף לב קשה, והיה תחת טיפולו המסור של רופא שהיה גם מוזיקאי נגן כינור, פרופ' קפלינסקי. נקשר ביניהם קשר מיוחד אשר נתן לאבא תקווה, וכך בסוף ימיו היה לו קשר מיוחד עם רופא דרך המוזיקה שליוותה אותו כחוט השני לאורך חייו. הוא נפטר לאחר שלושה וחצי חודשים ב 23.5.1984. שברון הלב של אבא הכריע אותו והוא לא עמד בכאב. היה זה כאב מצטבר על אבדנים בטרם עת של היקרים לו: סבו אליעזר שהתאבד, אביו נחום שנהרג בתאונת מטוס, אמו פניה שנפטרה בפסח, חודשיים לפני שיעל בנו נפל במלחמת ששת הימים כשמלאו לו עשרים שנה, וסימה אשתו שנפטרה כשנתיים וחצי לפניו.

כשהגעתי לפורום המשפחות השכולות המשכתי עדיין להגן על עצמי והרגשתי שהתמיכה שניתנת בפורום יכולה הייתה להיות מסגרת מתאימה להוריי ובמיוחד לאימי. כי לי יש קבוצות התמיכה שלי במקומות המקצועיים והחברתיים שלי, כך חשבתי לעצמי. וכשהוזמנתי למפגשים מסוימים הדפתי אותם בטענות אלה. אך לאחרונה דרך פעילות הפורום גיליתי שכבר 40 שנה אני בורחת, עוקפת ומדלגת כדי לא לחוש את הכאב הנוראי ובעצם עם הידיעה וההכרה יכולתי לפתוח את הכאב הגדול, לשהות בו יותר ולהתחבר אליו. אני מרגישה התמלאות ופחות צורך לברוח. מעין מתנה בדרך להיות "עצמי" - האחות של יעל

שבחרת להתאבל, להתמודד עם השאלות הרבות שלעולם לא תהיה להן תשובה. וגם בוכה על ההחמצות.

התחברתי אל שורשיי דרך סביו והוריו של אבא שעלו לארץ לפני יותר מ-100 שנה. זהו הסיפור של המשפחה שלי. ספגתי ערכים של אהבת הארץ ושורשיה, אהבת האדם והמשפחה. כמי שגדלה והתחנכה בקיבוץ של השומר הצעיר, בדרכן של מפ"ם ומר"צ הלוחמנות זרה לי כמו יַעל אחי שלא אהב את המסגרת הצבאית אך הבין את הכורח והלך ליחידה קרבית.

עכשיו כשאני משכינה שלום עם עצמי חשוב לי לכבד את כאבם של האחרים, שותפינו הפלסטינאים בפורום כדי שנוכל להכיר האחד את כאביו וסבלו של האחר כבסיס להידיברות, לפיוס ולשלום אמיתיים.

המסע שערכנו בעקבות תחנות בחייו של אבא שלי ומשפחתו היה מרגש וחוויתי. ברוח זו אילו רק יכלו הורי היו מברכים אותי שדרכי תהיה לשלום.